

Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid (SOU 2005:25)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid 22 september 2005

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Remiss från Socialdepartementet av slutbetänkandet ”Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid” besvaras med vad som anförs i promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Ärendet

Anskaffningen av alkoholdrycker ökar i Sverige främst till följd av den ökande införseln av alkohol. Alkoholinförslutredningen har fått i uppdrag att följa utvecklingen av införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige och föreslå åtgärder som behövs för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning av alkohol skapar.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta och Maria-Gamla stan samt till socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig tveksamt till skattesänkning då allt talar för att de alkoholrelaterade skadorna kommer att öka i samhället till följd av bland annat högre sjukfrånvaro, ökat rattfylleri och högre våldsbrottslighet. Därutöver har missbruk blivit allt vanligare och drabbar i högre grad än tidigare även flickor och kvinnor. Det är positivt att en särskild skatt på de populära ungdomsdryckerna införs. Skatteintäkterna bör användas för att stödja de organisationer som arbetar förebyggande utifrån forskningen. Stadsledningskontoret instämmer i förslaget om att åldersgränsen för servering av spritdrycker, vin och starköl höjs till 20 år och att åldersgränsen för inköp och servering av folköl höjs till 20 år. Stadsledningskontoret befarar att omfördelning av resurserna från den lokala preventionen i kommunerna till de regionala kompetenscentra, kommer att innebära att det lokala förebyggande arbetet nedprioriteras av kommunerna på grund av resursbrist. Vid placering av kompetenscentrum är det viktigt att beakta storstadsregionernas respektive landsortens särart. Stadsledningskontoret är positivt inställt till utredningens förslag om krav på examination för att serveringstillstånd ska kunna beviljas. Stadsledningskontoret instämmer också i förslagen om skärpning av bestämmelserna om en kommuns skyldighet att ingripa då butiker inte följer reglerna om försäljning av folköl samt om årliga tillsynsbesök på samtliga serveringsställen och butiker som säljer folköl. Däremot ska kommunerna själva få besluta om serveringstider och därför avstyrks förslaget om att begränsa serveringstiden till senast klockan 03.00.

Bromma stadsdelsnämnd tillstyrker i stora delar utredningens förslag. Nämnden förutsätter att kraven på verksamhetsinnehåll blir tydligare hos de föreningar som kan få bidrag.

Utredningen räknar med att kommunerna själva ska stå för kostnaderna för den höjda ambitionsnivån för lokala preventionsinsatser. Nämnden tror att det kan bli svårt för många kommuner att göra den prioriteringen när de samtidigt har svårt att leva upp till krav- och ambitionsnivåer inom de lagstyrda verksamheterna. Nämnden bedömer det sannolikt att den särskilda funktionen som preventionssamordnare på många håll kommer att försvinna om och när det riktade statsbidraget upphör. Nämnden vill poängtera att det är viktigt att vid såväl utformningen som fördelningen av kompetenscentrum i landet ta hänsyn till storstadsregionernas respektive landsortens särart.

Farsta stadsdelsnämnd anser att inrättande av en alkohol- och narkotikasamordnare kommer att få positiva konsekvenser för det förebyggande arbetet. Nämnden anser det svårt att avgöra vad en skattesänkning kommer att få för konsekvenser och vad som skulle hända vid oförändrade skatter. Nämnden är positiv till skattehöjning av blanddrycker och att skatteintäkterna används som stöd till frivilligorganisationer, forskning samt metodutveckling. Nämnden anser dock att stödet bör ges till de organisationer som faktiskt arbetar förebyggande utifrån vad forskningen förordar och som har en policy som stödjer det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Därutöver anges att ur preventionsarbetets synvinkel är en enhetlig åldersgräns för all alkoholförsäljning att föredra. Nämnden anser att det förebyggande arbetet kommer att gynnas av inrättandet av föreslagna regionala kompetenscentra. Men för att nå hela vägen ut i det lokala samhället behövs det en samordnare som kan vara länk mellan dessa centra och stadsdelen/kommunen. Stockholm har under de senaste fyra åren haft preventionssamordnare i varje stadsdel, till hälften finansierade med statliga medel. Nämnden befarar att när stödet upphör finns det risk att många kommuner inte kommer att prioritera dessa frågor. Nämnden anser att en annan modell för storstadsregionerna behöver utredas då det finns omfattande skillnader mellan storstad och landsbygd vad gäller både resurser och utbud.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anser att utredningens förslag om utbyggnad av sex regionala kompetenscentra och informationsinsatser under en vecka per år inte tillhör de alkoholförebyggande åtgärder som enligt forskare är effektivast. Nämnden anser att det borde vara mer effektivt att fokusera och satsa tillgängliga medel på de åtgärder som enligt forskning är effektivast för att förebygga alkoholkonsumtion. För kommunen kommer kostnaderna att öka om regionala kompetenscentra införs. Nämnden instämmer i förslagen om serveringstider och åldersgränser för inköp av alkohol då det finns en tydlig koppling mellan tillgänglighet och skadeverkningar av alkohol. Nämnden ställer sig också positiv till förslaget om krav på examination för att serveringstillstånd ska kunna beviljas.

Socialtjänstnämnden anser att utredningens förslag om att sänka skatten på sprit, öl och vin riskerar att medföra en alltför stor ökning av de alkoholrelaterade skadorna i samhället. Eventuella skattesänkningar bör vänta och samhället bör i första hand försöka hålla tillbaka alkoholkonsumtionen med andra medel. Utredningen föreslår en höjning av åldersgränsen för all försäljning och servering av alkoholdrycker till 20 år, vilket nämnden ställer sig tvekan till med hänsyn bland annat då 18 år gäller som myndighets- och rösträttsålder. Utredningens förslag om att omfördela resurser som idag används till lokal prevention i kommunerna till regionala kompetenscentra finner nämnden märkligt. Dels finns redan den sortens stödfunktioner väl utvecklade i Stockholms stad och län, dels gör sådana centra ingen nytta om det inte också finns lokala aktörer som kan omsätta nya rön och metoder i praktisk handling. Nämnden anser att tillståndsplikten för folkölsförsäljning bör återinföras och att kraven på näringsidkarna bör bli hårdare. Nämnden avstyrker förslaget att begränsa serveringstiden till senast klockan 03.00 och anser att

kommunerna själva även fortsättningsvis ska få besluta om serveringstider. Däremot efterfrågas ett ökat lagligt stöd för att förena serveringstider med villkor om till exempel utbildning i ansvarsfull alkoholservering. Nämnden avstyrker utredningens förslag om en förlängning av utrymningstiden från 30 minuter till en timme. Nämnden välkomnar förslagen om examination av tillståndshavare och om förstärkt tillsyn.

Mina synpunkter

Alkoholinförselutredningens slutbetänkande har lagt en rad förslag till åtgärder för att minska de problem som skapas av en ökad införsel och vidareförsäljning av alkohol. Jag instämmer i många av förslagen som är väl värda att pröva för att minska alkoholkonsumtionen. Några av förslagen kan jag däremot inte stödja och jag vill också tillföra förslag som jag saknar i utredningen.

Sverige har sedan inträdet i EU fått allt svårare att försvara en restriktiv alkoholpolitik. Alkoholkonsumtionen ökar, allt fler dör i alkoholspecifika leversjukdomar och antalet 15-19-åringar som vårdas för alkoholförgiftning i den slutna sjukhusvården ökar kraftigt. Väldsbrotten blir fler vilket hänger samman med en ökad alkoholkonsumtion. För att klara av att vända denna allvarliga trend måste vi arbeta med åtgärder som är bevisat effektiva och jag vill också betona att de förebyggande möjligheterna är störst i det lokala preventionsarbetet.

Jag avstyrker utredningens förslag om skattesänkningar på sprit, vin och öl eftersom detta med all säkerhet skulle öka de alkoholrelaterade skadorna. Förslaget att sänka skatten grundas endast på statistik från ett års minskad inhemsk försäljning, vilket kan vara en tillfällig förändring. Hittills under 2005 har resandeförseln minskat och systembolagets försäljning ökat, vilket kan tyda på att människors vilja att kontinuerligt köpa sin alkohol utomlands kanske inte är så stor som många befarat. I avvaktan på ytterligare erfarenheter såväl från Sverige som andra europeiska länder måste alkoholkonsumtionen i första hand hållas tillbaka med andra medel än skattesänkningar. Vi bör aktivt sprida våra goda erfarenheter av en restriktiv alkoholpolitik i Europa och arbeta för att öka minimiskatterna på alkohol inom EU.

Förslaget om en höjd åldersgräns till 20 år för servering av alkohol på restaurang och inköp av folköl är klart motiverat ur alkoholpolitisk synvinkel men svårt att försvara eftersom ungdomar blir myndiga vid 18 år. Istället får vi fortsätta med vårt drogforebyggande arbete bland ungdomar och ytterligare anstränga oss för att öka föräldrarnas inblick och engagemang i sina tonåringars fritidsvanor och förhållande till droger och alkohol. Detta arbete har hittills varit framgångsrikt. Enligt 2004 års drogvaneundersökning bland Stockholms skolelever har både alkohol- och narkotikamissbruket minskat kraftigt. Föräldrarna har i hög grad uppskattat stadens informationskampanjer som riktar sig till tonårsfamiljer och syftar till att stödja föräldrarna att förebygga att deras tonåringar börjar med alkohol och droger.

Ett sätt att minska alkoholdrickandet på restauranger är också att öka antalet alkoholfria mötes- och nöjesplatser för ungdomar mellan 15-20 år.

Regionala kompetenscentra måste utredas närmare för Stockholms stad och län, där vi redan har hög kompetens inom drogforebyggande utveckling, utvärdering och forskning. Enligt utredningen ska dessa centra finansieras med medel som idag används för att finansiera preventionssamordnare i kommunerna. Om uppbyggnaden av regionala kompetenscentra innebär minskade lokala resurser avstyrks förslaget i avvaktan att kommunernas förebyggande arbete har stabiliserats.

Jag välkomnar utredningens förslag om att straffbelägga försäljning av folköl om detta inte anmälts till kommunen och anser också att tillståndsplikten för folkölsförsäljning bör återinföras. Villkor enligt alkohollagen ska även kunna meddelas i detaljhandeln med folköl och tillståndet kunna återkallas på liknande grunder som för serveringstillstånd. Samma krav på personlig lämplighet för näringsidkare bör gälla oavsett vilka alkohol-drycker som serveras, vilket bör klargöras i lagstiftningen. En skärpning av bestämmelserna för folkölsförsäljning skulle avsevärt underlätta kommunernas tillsynsarbete.

Beslut om serveringstider bör inte begränsas enligt utredningens förslag. Idag finns en välfungerande ordning i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg där serveringstillstånd kan beviljas fram till klockan 05.00 om det förenas med särskilda villkor och ökad tillsyn. Om kommunernas möjlighet att förlänga serveringstiderna efter normaltiden klockan 01.00 begränsas, kan det uppfattas som ett moraliskt ställningstagande som försvagar alkohopolitikens legitimitet. Däremot behövs ett ökat lagligt stöd för att meddela villkor för serveringstider efter normaltiden, exempelvis för att förena beslut om sena serveringstider med villkor om så kallad STAD-utbildning i ansvarsfull alkoholservering.

Det gläder mig att utredningen föreslår examination av tillståndshavare, vilket har framförts från Stockholms stad vid upprepade tillfällen. Någon form av licenssystem och kontroll av privata utbildningsanordnare bör införas. Däremot finns inga skäl att förlänga tiden för utrymning av serveringsstället eftersom det kan öka risken för störningar för boende. Detta kan i sin tur medföra behov att ytterligare begränsa serveringstiderna i bostadsområden.

En riktad skatt på alkoholisk cider kan vara bra för att bromsa ökningen av konsumtionen av dessa drycker bland ungdomar. Däremot är det tveksamt att lyfta fram vissa organisationer som mer lämpade än andra att använda de resurser som tillkommer genom en riktad skatt. Fördelningen av dessa medel bör göras utifrån en solid vetenskaplig grund och med prioritering av ett lokalt förebyggande arbete.

Det är bra att utredningen betonar hur viktigt det är att forska om förebyggande insatser för barn, ungdomar och unga vuxna men vi behöver också veta mera om hur vuxnas alkoholkonsumtion kan påverkas. Konsumtionen har ökat mest bland vuxna de senaste åren, exempelvis gäller detta vinkonsumtionen bland medelålders kvinnor. Mer kunskap om risk- och skyddsfaktorer för vuxnas riskdrickande skulle underlätta styrningen av resurser till rätt preventionsområden.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Remiss från Socialdepartementet av slutbetänkandet "Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid" besvaras med vad som anförs i promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 9 september 2005

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta
att som svar på remissen anföras:

Sänkningen av skatten på öl och vin som aviseras välkomnas. Den nuvarande beskattningen av dessa drycker leder till direktimport, smuggling och hembränning. Aktiviteter som inte verkar positivt för en bra alkoholkultur i Sverige. Därutöver riskerar de höga skatternas ovan nämnda konsekvenser på området leda till att alkohol olagligt vidareförsäljs i illegala miljöer där unga människor kan råka illa ut. En sänkning av vin och spritskatten är nödvändig. Därutöver bör skatten på öl sänkas.

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även alkoholen.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen skall anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte nu heller någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av de som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för att tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

De regionala kompetenscentra som föreslås inrättas i utredningen tillstyrks inte. Stockholms stad och län har en väl uppbyggd kompetens på området och det finns ingen anledning att bryta sönder de i dag fungerande verksamheterna för att ersätta dem med regionala centra. Regionala centra som då ändå hamnar för långt bort från verkligheten där arbetet skall bedrivas.

Anmälningssplikten vid folkölsförsäljning föreslås av utredningen ersättas med en tillståndsprocess. Ett förfarande som dels blir onödigt byråkratiskt och dels kommer att leda till ökade kostnader för tillsynsmyndighet och för affärsidkarna. Förslaget avvisas.

Reservation anfördes av borgarrådet *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta
att som svar på remissen anföras följande.

Den svenska alkoholkonsumtionen har genomgått en omfattande förändring under det senaste decenniet. I Stockholms län beräknas den totala alkoholkonsumtionen ha ökat med 32% mellan 1995 och 2003. Samtidigt minskade systembolagets andel av den totala alkoholförsäljningen från 80% till 70%. Under de senaste sju åren har antalet personer som behandlas för alkohol- och/eller narkotikamissbruk inom Stockholms läns landsting ökat med 6 400 personer (41%).

Vi känner till riskerna med en ökad konsumtion av alkohol. Det vore dock naivt att tro att den mer liberala syn på användandet av alkohol som nu utvecklats i Sverige under en längre period går att vända med enkla metoder. Vi befarar också att det kommer ta lång tid, och många svenskar riskerar att dö i alkoholrelaterade skador, innan vi får en annorlunda syn på alkohol än i dag bland den breda allmänheten.

Sänk skatten på alkohol

Det är också mycket troligt att totalkonsumtionen ökar även med bibehållen prispolitik. Privatimporten gör i dag att människor handlar upp ansevärliga lager öl, vin och sprit, som leder till en ökad konsumtion bland såväl vuxna som ungdomar.

För att bevara alkoholpolitikens legitimitet måste vi vara beredda att sänka alkoholskatten. Det kan förhoppningsvis leda till att en större del av alkoholen köps i Sverige. I första hand anser vi att skattesänkningen ska gälla spritdrycker.

Samtidigt är det viktigt att denna nya inriktning av den svenska alkoholpolitiken möts med öppna ögon. En sänkning av alkoholskatten måste gå hand i hand med en rad motåtgärder mot missbruk. De erfarenheter som hittills gjorts i Finland visar att det krävs beredskap för ökade alkoholproblem i samband med en prissänkning, och att detta inte kan göras ensidigt utan kraftfulla motåtgärder mot missbruk.

Åldersgränser och tillståndsgivning

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även vid alkoholinköp på krogar och restauranger.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen skall anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte heller nu någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av dem som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för att tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

En ny europeisk alkoholpolitik

Det krävs en nystart i svensk alkoholpolitik som vågar arbeta långsiktigt inom EU för höjd alkoholskatt, minskade införselkvoter och borttagna subventioner till vinbönderna.

För det första ska Sverige ställa krav på EU om en minskning av införselkvoterna av alkohol. Rimligt vore att införselkvoten av alkohol låg i nivå med införselkvoten av tobak. I dag kan en normalconsument av tobak ta med sig motsvarande ca två månaders förbrukning från utlandet, men alkoholkvoten räcker för normalkonsumtion i två år.

För det andra ska Sverige verka för en märkbar höjning av minimiskatten på alkohol i hela EU. För det tredje ska Sverige arbeta för att avskaffa EU:s jordbrukssubventioner, som i dag innebär ett direkt ekonomiskt bidrag till såväl vin- som sprit och ölindustrin.

Förebyggande arbete

Med sänkta priser på alkohol blir det förebyggande arbetet en än mer viktig komponent i den svenska alkoholpolitiken. För att detta arbete ska bedrivas effektivt krävs att man tillvaratar modern forskning om vad som är bra metoder och inte fastnar i det förgångna.

Frågor om alkoholproblem och missbruk måste också komma mycket mer i fokus i samhällsdebatten. I relation till narkotikafrågan och de massiva satsningar som görs mot ett ökat ungdomsmissbruk av droger, får alkoholproblemen i Sverige mycket lite uppmärksamhet. Att öka uppmärksamheten kring debatten, med insatser liknande "Mobilisering mot narkotika" skulle sannolikt öka medvetenheten kring riskerna med en ökad alkoholkonsumtion.

Vi menar att skolan måste ta ett bredare grepp för att främja ungdomars fysiska och psykiska hälsa, gärna i samverkan med andra delar av lokalsamhället som föreningslivet. En betydligt större del av det förebyggande arbetet bör också satsas på kampanjer riktade till föräldrar, något som fått en positiv effekt i Stockholm.

Skärpta straff för alkoholrelaterade brott

Det behövs också en skärpning av straffen för alkoholrelaterade brott, som rattfylla och langning. I dag råder en oförsvarbart stor skillnad mellan straffsatserna för dessa brott och narkotikabrott – en tydlig signal om att samhället inte ser lika allvarligt på alkoholrelaterade brott.

Systembolaget och restauranger med serveringstillstånd ska ha monopol på försäljning av alla drycker starkare än folköl. Att förvara sådana drycker i alla andra typer av affärslokaler ska vara straffbart.

En viktig åtgärd för att minska missbruket bland ungdomar under 18 år handlar om att stoppa den illegala försäljningen av folköl i butiker. Bevisprovokation bör tillåtas för att avslöja dem som bryter mot detta.

ÄRENDET

Anskaffningen av alkoholdrycker ökar i Sverige främst till följd av den ökande införseln av alkohol. Alkoholinförslutredningen har fått i uppdrag att följa utvecklingen av införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige och föreslå åtgärder som behövs för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning av alkohol skapar. I delbetänkandet föreslogs bland annat att skatten på spritdrycker skulle sänkas med 40 procent. I utredningens slutbetänkande lämnas ett stort antal förslag till åtgärder, sammanfattning i *bilaga 2*.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och stadsdelsnämnderna i Bromma, Maria-Gamla stan och Farsta samt till socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 10 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Det kan konstateras att den växande alkoholkonsumtionen är ett av landets största sociala och medicinska problem. Därför är det viktigt att Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna fortsätter att arbeta för en restriktiv alkoholpolitik inom EU. De folkhälsomässiga konsekvenserna måste lyftas fram och även hur alkoholskattens storlek påverkar alkoholkonsumtionen.

Sänkt alkoholskatt

Utredning föreslår att skatten på öl, vin och andra jästa drycker sänks med 30 %. Utredningen menar att en skattesänkning är nödvändig för att kunna behålla den svenska alkoholpolitikens legitimitet. Syftet med skattesänkningen är att bryta mönstret med den ökande resandeförseln och minskning av den inhemska försäljningen. Stadsledningskontoret ställer sig tveksam till en skattesänkning då allt talar för att de alkoholrelaterade skadorna till följd av bl.a. högre sjukfrånvaro, ökat rattfylleri och ökad våldsbrottslighet kommer att öka i samhället. De samhällsekonomiska konsekvenserna är svåra att överblicka. Stadsledningskontoret kan konstatera att alkoholkonsumtionen under de senaste åren har ökat bl.a. beroende på det svenska EU-inträdet och de anpassningar av alkoholpolitiken till europeiska normer som detta har inneburit. Enligt flera forskare har det alkoholrelaterade våldet ökat i samhället samtidigt som missbruk blivit vanligare och nu i högre grad än tidigare drabbar även flickor och kvinnor.

Punktskatt på blandade drycker

Stadsledningskontoret stödjer utredningens förslag om en särskild skatt på blandade drycker med söt smak, färgglada etiketter och avsaknad av tydlig alkoholsmak.

Utredningen föreslår att skatteintäkterna används för att stödja frivilligorganisationernas förebyggande arbete bland ungdomar t.ex. idrottsrörelsen, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningsrörelsen och scoutrörelsen. Stadsledningskontoret anser att skatteintäkterna bör användas för att stödja de organisationer som arbetar förebyggande utifrån vad forskningen förordar och de som har en policy som stödjer det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Höjd åldersgräns

Stadsledningskontoret ställer sig bakom utredningens förslag om att åldersgränsen för servering av spritdrycker, vin och starköl höjs till 20 år och att åldersgränsen för inköp och servering av folköl höjs till 20 år. Enligt forskning innebär en framflyttad alkoholdebut och en begränsning av alkoholvanorna upp till 20 års ålder att sannolikheten för ett framtida alkoholberoende mins-

kar. Ur preventionsarbetets synvinkel är en enhetlig åldersgräns för all alkoholförsäljning att föredra.

Det alkoholförebyggande arbetet

Utredningen föreslår inrättande av en nationell alkohol- och narkotikasamordnare. Därutöver föreslås att statens folkhälsoinstitut förstärks med sex regionala kompetenscentra, som ska svara för utbildning av personal, spridning av metoder och för olika hälsofrämjande och förebyggande insatser till kommunerna. De ska aktivt verka för att kommunerna har en bra, politiskt förankrad, lokal alkoholpolicy och att den inkluderar olika insatser för att bl.a. begränsa tillgänglighet.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om inrättande av regionala kompetenscentra kan få positiva konsekvenser för det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Kontoret anser dock inte att resurserna kan omfördelas från den lokala preventionen i kommunerna till regionala kompetenscentra. Kontoret befärar att om omfördelning av resurserna sker innebär detta att de lokala preventionssamordnarna, som för närvarande finansieras med det riktade statsbidraget, kommer att försvinna. Om det blir nödvändigt att fördela resurser mellan olika områden så bör utvecklingen av det lokala arbetet prioriteras. Det är trots allt kommunerna som har de största möjligheterna att förebygga alkoholproblem. Kompetenscentrum gör ingen nytta om kommunerna inte har några lokala aktörer som kan omsätta nya rön och metoder i praktisk handling. Stadsledningskontoret anser att vid placering av kompetenscentrum i landet måste storstadsregionernas respektive landsortens särart beaktas.

Examination för att få serveringstillstånd

Stadsledningskontoret är positivt inställt till utredningens förslag om krav på examination för att serveringstillstånd ska kunna beviljas. Genom examination av tillståndshavarna säkerställs deras kunskaper om alkohollagen.

Folköl

Stadsledningskontoret instämmer i förslaget om skärpning av bestämmelserna om en kommuns skyldighet att ingripa då butiker inte följer reglerna om försäljning av folköl. Det ska vara möjligt att meddela en butik försäljningsförbud även då den inte följt centrala regler i alkohollagen, t.ex. genom illegal försäljning av andra alkoholdrycker än folköl. Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om att årliga tillsynsbesök genomförs på samtliga serveringsställen och i alla butiker som säljer folköl.

Servering

Stadsledningskontoret anser att kommunerna själva även fortsättningsvis ska få besluta om serveringstider och avstyrker därför förslaget att begränsa serveringstiden till senast kl. 03.00. Däremot efterlyser kontoret ett ökat lagligt stöd för att förena serveringstider med villkor om till exempel utbildning i ansvarsfull alkoholserving.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att ställa sig bakom förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av *Lillemor Samuelsson* (v), *Désirée Pethrus Engström* (kd) och *Anders Lindmark* (mp) till förmån för eget förslag, *bilaga 1*.

Reservation anfördes av *Jan Tigerström*, *Petter Lindfors* och *Merja Nogård* (alla m) till förmån för eget förslag, *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt

Förvaltningen delar i stort utredningens slutsatser och förslag, men vill särskilt kommentera några områden.

Punktskatt på blandade drycker

Vi ansluter oss till resonemanget om punktskatten och dess användning till att stödja frivilligorganisationernas förebyggande arbete bland ungdomar. De angivna exemplen på föreningar antyder en vid tolkning av vad som är alkohol- och drogförebyggande arbete. Vi förutsätter att kraven på verksamhetsinnehåll hos de föreningar som kan komma ifråga för bidrag blir tydligare än så.

Sänkt alkoholskatt

Utredningens förslag kommer med största sannolikhet att minska incitamenten för både smuggling och legal införsel från utlandet och den inriktningen stödjer vi. Konsekvenserna för svenska folkets totalkonsumtion av alkoholdrycker är däremot betydligt svårare att förutspå, men vi befarar en ökning.

Kostnader för det lokala förebyggande arbetet

Utredningen räknar med att kommunerna själva ska stå för kostnaderna för den höjda ambitionsnivån beträffande lokala preventionsinsatser. Vi tror att det kan bli svårt för många kommuner att göra den prioriteringen när man samtidigt har svårt att leva upp till krav- och ambitionsnivå inom de rent lagstyrda verksamheterna. Redan utifrån nuläget bedömer vi det sannolikt att den särskilda funktionen som preventionssamordnare, som är finansierad med riktat statsbidrag, på många håll kommer att försvinna om och när statsbidraget upphör.

Sex regionala kompetenscentrum

Utredningen vill trygga det förebyggande arbetet genom att inrätta sex regionala kompetenscentrum i landet. Dessa ska stå för forskning och kompetensutveckling inom det förebyggande arbetet. Inom Stockholms stad finns redan ett preventionscentrum, Precens, med en stadsövergripande roll på området. Detta är värt att beakta vid den eventuellt kommande utvecklingen av kompetenscentrum för stockholmsområdet. Vi vill också poängtera att det är viktigt att vid såväl utformningen som fördelningen av kompetenscentrum i landet ta hänsyn till storstadsregionernas respektive landsortens särart.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att överlämna förvaltningens remissvar som sitt eget.

Reservation anfördes av *Birgitta Holm m.fl.(m)* till förmån för eget förslag, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Bertil Fredriksson (kd)* till förmån för eget förslag, bilaga 1.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Aktivt arbete inom EU

Det är positivt att Sverige arbetar aktivt inom EU för att dela med sig av de svenska erfarenheterna av en restriktiv alkoholpolitik samt för en höjd minimiskatt på alkohol inom EU.

Bättre samordning

Förslaget att inrätta en alkohol- och narkotikasamordnare kommer att få positiva konsekvenser för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i Sverige genom att nuvarande splittrade insatser samlas.

Förslaget om sänkt alkoholskatt

Utredningen pekar på en rad argument för en sänkning av alkoholskatten. Samtidigt är det svårt att avgöra vad en skattesänkning kommer att få för konsekvenser och att det är svårt att säga vad som händer under 2005 vid oförändrade skatter.

Punktskatt på blandade drycker

Enligt förslaget ska den föreslagna skattehöjningen på blanddrycker öronmärkas och användas till särskilda ändamål som stöd till frivilligorganisationer, forskning samt metodutveckling. Det är positivt. När det gäller frivilligorganisationer räknar man upp idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningsrörelsen och scoutrörelsen. Det är olyckligt att här precisera verksamheter på detta sätt – formuleringen borde vara mer generell och syfta till att stöd ska ges till de organisationer som faktiskt arbetar förebyggande utifrån vad forskningen förordar och som har en policy som stödjer det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Höjda åldersgränserna för folköl och servering från 18 till 20 år

Utredningen föreslår att åldersgränserna för försäljning av folköl och servering av alkoholdrycker föreslås bli höjda från 18 till 20 år. Mycket forskning talar för att en framflyttad alkoholdebut och en begränsning av alkoholvanorna upp till 20 års ålder minskar sannolikheten för ett framtida alkoholberoende. För missbrukare har alkoholvanorna som regel börjat i tonåren. Ur preventionsarbetets synvinkel är en enhetlig åldersgräns för all alkoholförsäljning att föredra.

Sex regionala kompetenscentrum

Det förebyggande arbetet ska tryggas genom att sex regionala kompetenscentrum inrättas. Dessa centrum ska stå för forskning och kompetensutveckling inom det förebyggande arbetet. Utredningen föreslår att statens bidrag till preventionsarbete i framtiden kommer att ske genom dessa centrum, medan kommunerna själva måste finna medel och former för sitt lokala preventionsarbete. Kommunerna har under fyra år erhållit statliga medel för att bygga upp ett lokalt förebyggande arbete bl.a. genom de lokala preventionssamordnarna.

Förvaltningen anser att det förebyggande arbetet kommer att gynnas av inrättandet av de föreslagna regionala kompetenscentrumen. Men för att nå hela vägen ut i det lokala samhället behövs det en samordnare som kan vara länk mellan dessa centrum och stadsdelen/kommunen. Stockholm har under de senaste fyra åren haft preventionssamordnare i varje stadsdel, till hälften finansierade med statliga medel. I utredningen sägs att det kommer att ta tid att bygga upp dessa centra, vilket innebär att stödet för det lokala arbetet får fortsätta under denna tid men inte längre.

Förvaltningens bedömning är att om stödet inte upprätthålls i åtminstone två eller tre år till, hinner kommunerna inte befästa den pågående metodutvecklingen med funktionen som samordnare. När stödet upphör finns risk att många kommuner inte kommer att prioritera dessa frågor vilket medför att mycket kunskap går förlorad.

Viktigt att poängtera är att Stockholms stad redan har ett uppbyggt nätverk vad gäller prevention. *Precens* fungerar i stor utsträckning enligt det som i utredningen nämns som kompetenscentrum, däremot bedriver inte *Precens* någon direkt forskning. Stockholms stad har dock en FoU-enhet som bl.a. bedriver preventionsforskning.

I utredningen framgår inte om man tänker sig någon annan modell för storstadsregionerna. Detta behöver utredas då det finns omfattande skillnader mellan storstad och landsbygd vad gäller både resurser och utbud.

Kostnader för det lokala förebyggande arbetet

Utredningen föreslår att kommunerna själva ska stå för de lokala kostnaderna för prevention. Bedömningen är att kommunerna ska räkna med en kostnad på knappt en procent av den totala budgeten, vilket jämförs med kostnaderna för alkoholrelaterade problem, vilka är mångdubbelt större. Det framstår som osäkert om alla kommuner kommer att avsätta en procent av den totala budgeten för prevention. För Farstas del skulle en procent innebära ca 13 miljoner kr.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämnar och återopar nämnden förvaltningens tjänsteutlåtande 4 augusti 2005. Nämnden anför därutöver följande:

Förutom de viktiga påpekanden och synpunkter förvaltningen ger i sitt svar vill vi framhålla vikten av ett fungerande förebyggande arbete. För stadsdelen ligger det främsta ansvaret i att hindra barn och ungdomar under 18 år från att dricka alkohol. Här har skolor, fritidsgårdar, fältassistenter och drogsamordnare ett stort ansvar.

Vi ser med oro på den ökande alkoholkonsumtionen i samhället. Skulle alkoholskatten sänkas säger utredningen själv att detta skulle öka konsumtionen ytterligare. Resultatet av konsumtionsökningen ser vi särskilt i Stockholm med ökat våld, fler missbrukare och fler alkoholrelaterade skador och sjukdomar. Detta är problem som kommuner och landsting tar kostnaderna för. På Södermalm har vi en extra hög alkoholkonsumtion och har därför också höga kostnader för detta. För att minska problemen och därmed kostnaderna behövs insatser både från stat och kommun för att stoppa konsumtionsökningen.

Reservation anfördes av ledamöterna *Jonas Nilsson* (m), *Gunnel Laufke* (m), *Sonja Gräns* (m), vice ordföranden *Pär Hommerberg* (fp) samt ledamöterna *Maj-Britt Åkesson* (fp) och *Torbjörn Andring* (kd) till förmån för eget förslag, bilaga 1.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Av utredningen framgår att vetenskaplig forskning visat att de tio mest effektiva åtgärderna för att minimera alkoholkonsumtion är följande (utan inbördes rangordning):

- Åldersgränser för inköp av alkoholdrycker
- Begränsningar i öppethållande
- Begränsningar av antalet försäljningsställen
- Statligt monopol på detaljhandel
- Alkoholbeskattning
- Trafiknykterhetskontroller
- Låga promillegränser
- Körkortsindragning vid rattfylleri
- Villkorade körkort för oerfarna bilförare
- Alkoholrådgivning inom sjukvården (sekundärprevention)

Den svenska alkoholpolitiken består av generella förebyggande insatser, ofta benämnt primärprevention. Primärpreventiva insatser syftar till att förhindra att alkoholproblem över huvudtaget uppstår.

Primärprevention inom alkoholpolitiken består av generella förebyggande insatser riktade till befolkningen. I det ingår tillgänglighets- och prisinriktade åtgärder samt riktade insatser för ungdomar och unga vuxna. Sekundär prevention riktar sig till riskgrupper främst riskkonsumenter. Tertiärprevention rör behandling av alkoholmissbrukare.

De förslag som utredningen lämnar när det gäller utbyggnad av sex regionala kompetenscentrum, nationellt demonstrationsprojekt och att en vecka varje år ska ägnas åt gemensamma in-

formationsinsatser tillhör inte de alkoholförebyggande åtgärder som enligt forskare är effektivast (se lista ovan). Förslagen kan ses som primärpreventiva men stadsdelsförvaltningen ställer sig ändå frågande till förslagen då det borde vara mer effektivt att fokusera och satsa tillgängliga medel på de åtgärder som enligt forskning är effektivast för att förebygga alkoholkonsumtion. För kommunen kommer kostnaderna att öka om regionala kompetenscentrum införs. Enligt utredningen måste kommunerna då själva finna medel för sitt lokala preventionsarbete.

När det gäller förslagen om serveringstider och åldersgränser för inköp av alkohol instämmer stadsdelsförvaltningen i utredningens förslag då det finns en tydlig koppling mellan tillgänglighet och skadeverkningar av alkohol.

Stadsdelsförvaltningen ser också positivt på förslaget om krav på examination för att serveringstillstånd ska kunna beviljas.

Socialtjänstnämnden beslutade den 23 augusti 2005 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämna det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av *Peter Lundén-Welden m.fl.* (m) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Margareta Olofsson m.fl.* (v), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Monika Lindb m.fl.* (s), bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 juli 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Höjd åldersgräns för servering av alkoholdrycker

Ett nytt förslag från utredningen är att höja åldersgränsen för all försäljning och servering av alkohol (inklusive folköl) till 20 år. Tanken är förstås att denna åtgärd ska motverka att unga vuxna ökar sin alkoholkonsumtion p.g.a. ökad tillgänglighet och eventuella skattesänkningar. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till en höjning av åldersgränsen för alkoholservering från 18 till 20 år med hänsyn bl.a. till att man är myndig och har rösträtt vid 18 år. Erfarenheterna från drogvaneundersökningar av niondeklassare de senaste åren visar att det är möjligt att få ner drickandet bland underåriga trots en mer liberal hållning till alkohol bland vuxna. Däremot stöder förvaltningen utredningens förslag att utveckla alkoholfria mötesplatser för ungdomar i åldersgruppen 15-20 år.

Skattesänkningar bör undvikas

Utredningen konstaterar att skattesänkningar på spritdrycker, vin och öl kommer att leda till ökad konsumtion och därmed ökade alkoholskador. Trots det föreslår man att alkoholskatterna sänks. Motivet för att sänka skatterna är en ökande resandeförsel och därmed minskande inhemsk försäljning under år 2004 jämfört med tidigare. Om man ser på hur utvecklingen ser ut för första tertiet år 2005 verkar dock utvecklingen ha brutits. Enligt SoRAD:s (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet) löpande mätningar har den privata införseln gått ner med 17 procent jämfört med samma period år 2004. Samtidigt visar Systembolagets försäljning tecken på att återhämta sig. För hela landet har försäljningen ökat 2,2 procent under det första tertiet, och ökningen är särskilt märkbar i de södra landsdelarna. Detta innebär att Systembolagets andel av den totala försäljningen år 2005 kan komma att

återgå till vad den var mellan åren 1996 och 2003. Kanske var 2004 ett undantagsår då en del "grönbeteseffekter" gjorde sig tillkänna.

Utredningen uppskattar att effekten av en 30-procentig minskning av öl- och vinskatten på resandeförseln skulle vara en minskning med 5-10 procent. Uppenbarligen finns det andra faktorer än priset på alkoholdrycker i Sverige som påverkar människors benägenhet att köpa med sig alkoholdrycker vid utlandsresor. Förvaltningen anser att de övriga möjligheter till beteendeförändringar som finns bör undersökas närmare innan en skattesänkning kan bli aktuell. Skulle man trots risken för ökade skador ändå bestämma sig för att sänka skatterna bör detta ske proportionerligt lika mycket på sprit, öl och vin för att inte uppmuntra en övergång till starkare alkoholdrycker.

Regionala kompetenscentra måste utredas närmare

Utredningen föreslår att den nuvarande ordningen med en uppdelning av alkohol- och narkotikafrågan på två olika centrala aktörer (Mobilisering mot Narkotika och Alkoholkommittén) ska upphöra och sammanföras till en enda alkohol- och narkotikapolitisk samordnare. Det går väl i linje med vad förvaltningen har föreslagit i tidigare remissvar, nämligen att alla frågor som gäller förebyggande arbete ska föras samman till en myndighet för lokal prevention. Det skulle minska ryckigheten som fortfarande finns i statens agerande kring de drogförebyggande frågorna. Möjligheten finns också att koppla samman statens stöd till den lokala drogpreventionen med stödet för folkhälsoarbetet och det brottsförebyggande arbetet. Lokalt arbete tar lång tid att förankra och bygga upp, så därför måste utvecklingsmedlen inom detta område ha en långsiktig inriktning och utgå från en så bred grund som möjligt.

Däremot ställer sig förvaltningen frågande till vad ett regionalt kompetenscentrum skulle kunna bidra med när det gäller att utveckla det lokala preventionsarbetet i Stockholms stadsdelsområden. I Stockholms stad finns redan Precens som utgör ett direkt stöd till stadsdelsförvaltningarna genom konsultation, handledning och produktion av stadsgemensamma insatser som drogvanundersökningar och mediainsatser. Dessutom finns en FoU-enhet vid stadsledningskontoret där några av de mest erfarna preventionsforskarna i Sverige arbetar. Dessa enheter får sina uppdrag från staden vilket innebär att man står mycket nära det lokala arbetet i stadsdelsförvaltningarna. Det innebär också att man kan påverka de uppföljningssystem som staden har, något som en statlig aktör skulle ha mycket svårare att göra.

Förutom stadens egna utvecklingsresurser finns STAD, som är en enhet inom landstingets Beroendecentrum. Centrum För Folkhälsa (landstinget) har också en särskild enhet för Alkohol- och Drogprevention. Utvärderingen av stadsdelarnas drogförebyggande insatser görs inom ramen för ESAPP, som organisatoriskt tillhör Karolinska Institutet. Staden har ett gott samarbete med dessa aktörer kring konkreta utvecklingsinsatser som t ex utbildningar och handledning.

Denna situation med så pass många och högt kompetenta utvecklings- och utvärderingsresurser är förmodligen rätt unik för Stockholms stad. Icke desto mindre bör detta tas i beaktande när man fattar beslut om vilka kompetenscentra som ska finnas. Samarbetet mellan de nuvarande aktörerna är gott och fördjupas kontinuerligt. Hellre än ytterligare en aktör att samarbeta med kan man tänka sig att staten ingår ett samarbetsavtal med de aktörer som redan finns.

Den allvarligaste invändningen mot uppbyggnaden av regionala kompetenscentra är dock ekonomisk. Enligt utredningen ska dessa centra finansieras med de medel för lokal drogprevention som idag till stor del används för att finansiera tjänsterna som preventionssamordnare i kommunerna. Även om allt fler av stadens samordnare får fasta tjänster och blir mer integrerade i stadens ordinarie arbete är det långt kvar innan detta är en fast förankrad arbetsuppgift. Risken är därför stor att om alla statliga utvecklingsmedel till det lokala drogförebyggande arbetet skulle upphöra i januari 2006 så skulle en stor del av den kompetens som byggts upp i kommunerna och stadsdelarna de senaste åren gå förlorad. Det är knappast någon mening att ha ett regionalt kompetenscentrum om det inte finns lokala aktörer som kan se till att nya forskningsrön och förbättrade metoder förs ut i kommunerna. Förslaget skulle innebära en omfördelning av resurser från konkreta utvecklingsmedel i stadsdelsförvaltningarna till nya byråkratiska strukturer som inte är motiverade, i varje fall inte för Stockholms stad.

Förvaltningens uppfattning om de regionala kompetenscentrumen är alltså att deras funktion bör utredas närmare när det gäller Stockholms stad och län. Om uppbyggnaden av dessa centra innebär minskade resurser till de lokala aktörerna bör detta få anstå tills situationen när det gäller kommunernas förebyggande arbete stabiliserats ytterligare.

Anmälningsskyldighet för folkölsförsäljning bör bli tillståndsskyldighet

Genom alkohollagens tillkomst avskaffades det tillståndskrav som tidigare gällde för matvaruhandlare som bedrev detaljhandel med öl. Förutsättningarna för att detaljhandel med öl skall få bedrivas är numera att den sker i en godkänd livsmedelslokal och att det där även bedrivs matvaruförsäljning. Näringsidkaren ska även anmäla till kommunen att han säljer öl och arbeta fram ett egentillsynsprogram. Kommunen har möjlighet att ta ut en tillsynsavgift.

Utredningen föreslår ett förtydligande av straffbestämmelsen i 10 kap. 7 § alkohollagen så att det blir straffbart att sälja folköl utan att ha anmält detta till kommunen. Socialtjänstförvaltningen välkomnar detta förtydligande, men önskar också att tillståndsskyldigheten för folkölsförsäljning återinförs. Detta skulle avsevärt underlätta för kommunen i sitt tillsynsarbete. I princip utför kommunen redan en registrering av uppgifter i samband med att anmälan kommer in. Flera kommuner meddelar även näringsidkaren om att anmälan inkommit. För att kommunen ska kunna arbeta effektivt med tillsynsarbetet vore det bra om tillståndsskyldigheten återinfördes och att tillståndet kunde återkallas på i princip samma grunder som ett serveringstillstånd.

Försäljningsförbud bör kunna lämnas även på andra grunder

Utredningen föreslår att överträdelser av centrala bestämmelser i alkohollagen bör kunna medföra en sanktion enligt 7 kap. 21 § alkohollagen även vad gäller folkölsförsäljning i livsmedelsbutiker. Det kan röra sig om ett försäljningsförbud eller varning.

Förvaltningens uppfattning är att det måste tydliggöras vilka bestämmelser i alkohollagen som åsyftas. I tillsynsarbetet med inköpsstudier har uppmärksamats att flera näringsidkare inte slår in beloppen i kassan i samband med betalning från kund. Ytterst sällan lämnas kvitto. I alkohollagen 8 kap. 5 a § framgår följande:

"Den som har tillstånd för servering av spritdrycker, vin eller starköl till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap är skyldig att registrera all försäljning i kassaregister och att vid varje försäljning ta fram och erbjuda kunden ett av registret framställt kvitto. Tillståndsmyndigheten får medge undantag för servering inom ideella föreningar eller liknande slutna sällskap."

Förvaltningen anser det rimligt att ställa samma höga krav på detaljhandlare som säljer folköl. Förvaltningen anser vidare att kommunen ska kunna meddela villkor för näringsidkare som bedriver detaljhandel med folköl. Enligt 8 kap. 5 § alkohollagen kan kommunen i serveringsärenden meddela de villkor som behövs. Samma regler bör gälla detaljhandel med folköl.

Samma krav för folkölservering som vid serveringstillstånd

Om den personliga lämpligheten inte längre finns i ett bolag till exempel p.g.a. att företrädare begått allvarliga brott eller inte betalt skatter och avgifter till det allmänna kan serveringstillståndet återkallas med stöd av 7 kap. 7 § alkohollagen. Om näringsidkaren påbörjar serveringsverksamhet med folköl kan kommunen inte stoppa detta även fast företrädarna enligt samma lag är olämpliga. Det vore rimligt att samma krav på näringsidkarna ska gälla oavsett vilka alkoholdrycker som serveras.

Beslut om serveringstider ska tas av kommunerna

Utredningen föreslår att det i alkohollagen ska anges att 03.00 är den senaste möjliga serveringstiden som kommunen kan ge tillstånd för. Förvaltningen anser att nuvarande ordning bör kvarstå; dvs. att kommunerna själva beslutar om serveringstider efter den så kallade normaltiden, klockan 01.00. Skälen för detta är att den ordning som nu finns i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg, där tillstånd fram till kl. 05.00 kopplats till särskilda villkor och ökad tillsyn, fungerar väl. Om kommunernas möjlighet att förlänga serveringstiderna skulle begränsas kan detta uppfattas som ett moraliskt – snarare än alkoholpolitiskt ställningstagande – vilket skulle

försvaga alkoholpolitikens legitimitet. Detta synsätt delas också av två av utredningens egna experter som gjort ett särskilt yttrande i denna fråga.

Förvaltningen vill också särskilt lyfta fram behovet av ökat lagligt stöd för att meddela villkor för serveringstider efter klockan 01.00. Då avses exempelvis möjligheten att förena beslut om sena serveringstider med villkor om så kallad STAD-utbildning i ansvarsfull alkoholservering.

Bra med examination av tillståndshavare

Utredningen föreslår att den som söker serveringstillstånd ska kunna visa att de klarar de kunskapskrav som finns i Alkohollagen. Examination av tillståndshavarna föreslås i inledningsskede ske genom länsstyrelsernas försorg. Förvaltningen är mycket positiv till detta förslag som tidigare vid upprepade tillfällen framförts som ett önskemål från Stockholms stad.

I sammanhanget vill förvaltningen också framföra vikten av att någon form av licenssystem och kontroll införs av de privata utbildningsanordnarna. Uppgiften bör kunna handhas av den myndighet som svarar för examinationen av tillståndshavarna.

Utökade utrymningstider ej motiverat

Förvaltningen ser inga skäl till att förlänga tiden för utrymning av serveringsstället från nuvarande 30 minuter till en timme. Utredaren menar att detta skulle leda till en mer successiv och lugnare hemgång från krogen. Det finns inget som talar för det. Däremot skulle risken för störningar till boende öka, vilket skulle medföra behov av att ytterligare begränsa serveringstiderna i bostadsområden. Förslaget är dåligt underbyggt och bör inte genomföras.

Bättre tillsyn en förutsättning för att lagen ska följas

Utredningen har flera olika förslag på hur tillsynen av alkoholdrycker såväl på försäljningsställen som serveringsställen ska kunna förbättras, som till exempel att kommunerna åläggs att göra årliga tillsynsbesök, samt att Statens folkhälsoinstitut får i uppdrag att utforma riktlinjer för den kommunala alkoholtillsynen. En väl fungerande och effektiv tillsyn är en självklarhet samt en grundläggande förutsättning för att uppnå alkohollagens skyddsaspekter och för att säkra konkurrens på lika villkor. Förvaltningen välkomnar utredningens förslag och ser det som rimligt att en kommun som inte sköter tillsynen ska fråntas det uppdraget.

Destinerad skatt till alkoholprevention kan vara bra

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att något bör göras för att bromsa ökningen av alkohol- och ciderkonsumtion bland ungdomar. Utredningsförslaget innebär att en särskild skatt skulle tas ut på de alkoholdrycker som har söt smak, färgglatt innehåll och som marknadsförs särskilt mot ungdomar. De intäkter som kommer in via denna nya skatt skulle specialdestineras till alkoholförebyggande insatser för ungdomar inom t ex idrottsrörelsen, fackföreningsrörelsen och "arrangörer av musikaliska aktiviteter", samt till annat forsknings- och utvecklingsarbete inom preventionsområdet.

Förvaltningen finner det anmärkningsvärt att utredningen å ena sida föreslår skattesänkningar på öl och vin allmänt, och å andra sidan kan tänka sig en särskild höjd skatt på populära ungdomsdrycker. Om skattesänkningar behövs för att behålla kontrollen av öl- och vinförsäljningen så bör samma mekanismer gälla även alkohol och cider. En alltför stor skillnad mellan svenska och danska/tyska priser bör i så fall innebära att ungdomar flyttar sina inköp av dessa drycker utanför landets gränser.

Emellertid tyder erfarenheterna hittills under år 2005 (se ovan) på att människors vilja att köpa sin alkohol utomlands kanske inte är så stor som många trott. Därför instämmer förvaltningen i utredningens förslag om höjd skatt på alkohol och cider. Däremot är det tveksamt att, som utredningen gör, peka ut vissa aktörer som mer lämpade att använda dessa resurser. Även om en ideell organisation har ett vällovligt syfte är det inte säkert att man använder metoder som är bevisat effektiva. Fördelningen av dessa medel bör istället ske så att mesta möjliga förebyggande arbete utträttas lokalt. När resurserna är så knappa bör man ha en solid vetenskaplig grund att stödja vissa projekt framför andra.

Även forskning om vuxna behövs

Utredningen lägger stor vikt vid att forskningen om preventiva insatser för barn, ungdomar och unga vuxna ska fortsätta. Förvaltningen delar uppfattningen att denna grupp bör vara högt prioriterad, men efterlyser också mer kunskap om hur vuxnas alkoholkonsumtion kan påverkas. Det är trots allt bland vuxna som den största ökningen av konsumtionen skett de senaste åren. Till exempel är utvecklingen när det gäller medelålders kvinnors vinkonsumtion oroande. Mer kunskap om vilka risk- och skyddsfaktorer som gäller för vuxnas riskdrickande skulle underlätta att styra resurserna till rätt preventionsområden.

Utredningens övriga förslag

När det gäller utredningens förslag inom andra områden har förvaltningen inget att invända. Ökade insatser för att påverka minimiskatterna och folkhälsoarbetet inom EU, större satsning på trafiknykterhet, bättre sekundärprevention inom sjukvården och fler restriktiva alkoholpolicys inom arbetslivet är alla goda förslag som bör genomföras. Det enda som är viktigt att komma ihåg är att det är kommunerna som har de bästa förutsättningarna att förebygga alkoholproblem, så om det blir frågan om att prioritera mellan olika områden så bör den förebyggande potentialen vara avgjort störst i det lokala preventionsarbetet.

RESERVATIONER M M

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation av Lillemor Samuelsson (v), Désirée Pethrus Engström (kd) och Anders Lindmark (mp) har följande lydelse.

Vi ville i huvudsak tillstyrka förvaltningens förslag till beslut och därutöver anför följande:

Idag har vi en alkoholsituation som ser ut som vid slutet av 1800- talet då alkoholen flödade och då de flesta av våra nykterhetsrörelser startade för att bjuda motstånd mot den negativa utvecklingen för individer, familjer och samhälle.

Våldet ökar med alkoholen och ger ökade skadeeffekter i samhället och allt bör göras för att stävja den negativa utvecklingen istället för att öka skadeverkningarna med en sänkt alkoholskatt.

Det är uppseendeväckande att utredningen lägger fram förslaget om skattesänkning trots den väldokumenterade bedömningen att en sådan åtgärd får negativa effekter för totalkonsumtionen och därmed för folkhälsan på längre sikt. Erfarenheterna från Finland är också entydiga på denna punkt. Riskerna för en försämrad folkhälsa är större vid en skattesänkning än vid en bibehållen skattenivå. I Europa är nu tendensen att man höjer alkoholskatten varför en sänkning nu skulle innebära att Sverige är på väg att lämna sin restriktiva alkoholpolitik. Detta innebär ökat lidande för befolkningen och därmed ökade kostnader för kommuner och landsting. Det är dock glädjande att utredningen inte vidhållit sitt förslag om skattesänkning också på spritdrycker.

Enligt Stockholms universitet finns vissa tecken på att resandeförseln nu minskar varför en skattesänkning framstår som än mer felaktig.

Det är trots allt inte rimligt med de mängder alkohol som idag tillåts tas över gränsen. Tullen har fått en svår uppgift att ta reda på om en persons hundratals vinflaskor ska vara för en privat fest, ska försälas eller konsumeras av den som för in varorna. Därför bör Sverige återgå till de begränsade införselkvoter som tidigare fanns.

Genom att genomföra de övriga förslag utredningen kommit fram till vidtar samhället de åtgärder som är nödvändiga för att möta den illegala hanteringen av alkoholen. Ökningen av åldersgränsen till 20 år kan säkert komma att uppfattas som missriktad men det är väl känt att alkoholkonsumtionen omkring 18-årsåldern utvecklats på ett alarmerande sätt. Staden borde på detta område kräva att försäljningstillstånd för folköl i butiker återinförs. Som UNF m.fl. visat är kontrollen oerhört dålig i många butiker.

Reservation av Jan Tigerström, Petter Lindfors och Merja Nogård (alla m) har följande lydelse.

Bromma stadsdelsnämnd översänder följande remissvar:

Sänkningen av skatten på öl och vin som aviseras välkomnas. Den nuvarande beskattningen av dessa drycker leder till direktimport, smuggling och hembränning. Aktiviteter som inte verkar positivt för en bra alkoholkultur i Sverige. Därutöver riskerar de höga skatternas ovan nämnda konsekvenser på området leda till att alkohol olagligt viderasäls i illegala miljöer där unga människor kan råka illa ut. En sänkning av vin och spritskatten är nödvändig. Därutöver bör skatten på öl sänkas.

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även alkoholen.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen skall anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter.

Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte nu heller någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av dem som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för att tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas. De regionala kompetenscentra som föreslås inrättas i utredningen tillstyrks inte. Stockholms stad och län har en väl uppbyggd kompetens på området och det finns ingen anledning att bryta sönder de i dag fungerande verksamheterna för att ersätta dem med regionala centra. Regionala centra som då ändå hamnar för långt bort från verkligheten där arbetet skall bedrivas.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Birgitta Holm m fl (m) har följande lydelse.

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat
att som svar på remissen anföra följande.

Sänkningen av skatten på öl och vin som aviseras välkomnas. Den nuvarande beskattningen av dessa drycker leder till direktimport, smuggling och hembränning. Aktiviteter som inte verkar positivt för en bra alkoholkultur i Sverige. Därutöver riskerar de höga skatternas ovan nämnda konsekvenser på området leda till att alkohol olagligt vidaresäljs i illegala miljöer där unga människor kan råka illa ut. En sänkning av vin och spritskatten är nödvändig. Därutöver bör skatten på öl sänkas.

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även alkoholen.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen skall anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte nu heller någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av de som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för att tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

De regionala kompetenscentra som föreslås inrättas i utredningen tillstyrks inte. Stockholms stad och län har en väl uppbyggd kompetens på området och det finns ingen anledning att bryta sönder de i dag fungerande verksamheterna för att ersätta dem med regionala centra. Regionala centra som då ändå hamnar för långt bort från verkligheten där arbetet skall bedrivas.

Reservation av Bertil Fredriksson (kd) har följande lydelse.

Jag anser att nämnden skulle ha beslutat

1. Att i huvudsak tillstyrka förvaltningens förslag till beslut,
2. att därutöver anföra följande.

Det är uppseendeväckande att utredningen lägger fram förslaget om skattesänkning trots den väldokumenterade bedömningen att en sådan åtgärd får negativa effekter för totalkonsumtionen och därmed för folkhälsan på längre sikt. Erfarenheterna från Finland är också entydiga på denna punkt. Riskerna för en försämrad folkhälsa är större vid en skattesänkning än vid en bibehållen skattenivå. Detta innebär ökat lidande för befolkningen och därmed ökade kostnader för kommuner och landsting. Det är dock glädjande att utredningen inte vidhållit sitt förslag om skattesänkning också på spritdrycker.

Enligt Stockholms universitet finns vissa tecken på att resandeförseln nu minskar varför en skattesänkning framstår som än mer felaktig.

Genom att genomföra de övriga förslag utredningen kommit fram till vidtar samhället de åtgärder som är nödvändiga för att möta den illegala hanteringen av alkoholen. Ökningen av åldersgränsen till 20 år kan säkert komma att uppfattas som missriktad men det är väl känt att alkoholkonsumtionen omkring 18-årsåldern utvecklats på ett alarmerande sätt. Staden borde på detta område kräva att försäljningstillstånd för folköl i butiker återinförs. Som UNF m fl visat är kontrollen oerhört dålig i många butiker.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Jonas Nilsson (m), Gunnel Laufke (m), Sonja Gräns (m), vice ordföranden Pär Hommerberg (fp) samt ledamöterna Maj-Britt Åkeson (fp) och Torbjörn Andring (kd) till förmån för eget förslag till beslut enligt följande.

Vi anser att nämnden skulle beslutat

att som svar på remissen anföra följande

Sänkningen av skatten på öl och vin som aviseras välkomnas. Den nuvarande beskattningen av dessa drycker leder till direktimport, smuggling och hembränning. Aktiviteter som inte verkar positivt för en bra alkoholkultur i Sverige. Därutöver riskerar de höga skatternas ovan nämnda konsekvenser på området leda till att alkohol olagligt vidaresäljs i illegala miljöer där unga människor kan råka illa ut. En sänkning av vin och spritskatten är nödvändig. Därutöver bör skatten på öl sänkas.

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även alkohol.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen skall anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte nu heller någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av dem som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för att tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

De regionala kompetenscentra som föreslås inrättas i utredningen tillstyrks inte. Stockholms stad och län har en väl uppbyggd kompetens på området och det finns ingen anledning att bryta sönder de i dag fungerande verksamheterna för att ersätta dem med regionala centra. Regionala centra som då ändå hamnar för långt bort från verkligheten där arbetet skall bedrivas.

Socialtjänstnämnden

Reservation av Peter Lundén-Welden m.fl. (m) har följande lydelse.

Socialtjänstnämnden anför som svar på remissen följande.

Sänkningen av skatten på öl och vin som aviseras välkomnas. Den nuvarande beskattningen av dessa drycker leder till direktimport, smuggling och hembränning. Aktiviteter som inte verkar positivt för en bra alkoholkultur i Sverige. Därutöver riskerar de höga skatternas ovan nämnda konsekvenser på området leda till att alkohol olagligt vidaresäljs i illegala miljöer där unga människor kan råka illa ut. En sänkning av vin och spritskatten är nödvändig. Därutöver bör skatten på öl sänkas.

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även alkoholen.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen ska anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte nu heller någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av de som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna ska ha fortsatt ansvar för tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

De regionala kompetenscentra som föreslås inrättas i utredningen tillstyrks inte. Stockholms stad och län har en väl uppbyggd kompetens på området och det finns ingen anledning att bryta sönder de i dag fungerande verksamheterna för att ersätta dem med regionala centra. Regionala centra som då ändå hamnar för långt bort från verkligheten där arbetet ska bedrivas.

Anmälningssplikten vid folkölsförsäljning föreslås av utredningen ersättas med en tillståndsprocess. Ett förfarande som dels blir onödigt byråkratiskt och dels kommer att leda till ökade kostnader för tillsynsmyndighet och för affärsidkarna. Förslaget avvisas.

Reservation av Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) har följande lydelse.

Socialtjänstnämnden anför som svar på remissen följande.

Den svenska alkoholkonsumtionen har genomgått en omfattande förändring under det senaste decenniet. I Stockholms län beräknas den totala alkoholkonsumtionen ha ökat med 32% mellan 1995 och 2003. Samtidigt minskade systembolagets andel av den totala alkoholförsäljningen från 80% till 70%. Under de senaste sju åren har antalet personer som behandlas för alkohol- och/eller narkotikamissbruk inom Stockholms läns landsting ökat med 6 400 personer (41%).

Vi känner till riskerna med en ökad konsumtion av alkohol. Det vore dock naivt att tro att den mer liberala syn på användandet av alkohol som nu utvecklats i Sverige under en längre period går att vända med enkla metoder. Vi befarar också att det kommer ta lång tid, och många svenskar riskerar att dö i alkoholrelaterade skador, innan vi får en annorlunda syn på alkohol än i dag bland den breda allmänheten.

Sänk skatten på alkohol

Det är också mycket troligt att totalkonsumtionen ökar även med bibehållen prispolitik. Privatimporten gör i dag att människor handlar upp ansemliga lager öl, vin och sprit, som leder till en ökad konsumtion bland såväl vuxna som ungdomar.

För att bevara alkoholpolitikens legitimitet måste vi vara beredda att sänka alkoholskatten. Det kan förhoppningsvis leda till att en större del av alkoholen köps i Sverige. I första hand anser vi att skattesänkningen ska gälla spritdrycker.

Samtidigt är det viktigt att denna nya inriktning av den svenska alkoholpolitiken möts med öppna ögon. En sänkning av alkoholskatten måste gå hand i hand med en rad motåtgärder mot missbruk. De erfarenheter som hittills gjorts i Finland visar att det krävs beredskap för ökade alkoholproblem i samband med en prissänkning, och att detta inte kan göras ensidigt utan kraftfulla motåtgärder mot missbruk.

Aldersgränser och tillståndsgivning

Utredningen föreslår att åldersgränsen för all försäljning av alkohol och servering höjs till 20 år. Det förslaget avvisas. 18 år gäller som såväl myndighets som rösträttsålder och är den ålder som bör gälla även vid alkoholinköp på krogar och restauranger.

Utredningen föreslår att det i alkohollagen ska anges en senaste serveringstid, kl. 03.00, som kommunen inte har möjlighet att överskrida vid tillståndsgivningen. Som framgår av utredningen har frågan om restaurangernas senaste serveringstid varit föremål för tidigare utredningar och rapporter. Det har från flera håll, framför allt storstäderna, framhållits vikten av att kommunerna får behålla sin självbestämmanderätt i denna fråga och att man därför tidigare avstyrkt förslag om att lagstifta om en senaste sluttid. Det finns inte heller nu någon anledning att lagstifta om denna fråga. Serveringstider måste avgöras lokalt av dem som har bäst kännedom om de lokala förutsättningarna.

Utredningen föreslår dessutom att kommunerna ska ha fortsatt ansvar för tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Då är det också naturligt att det är på den lokala nivån som serveringstiderna bäst kan bedömas.

En ny europeisk alkoholpolitik

Det krävs en nystart i svensk alkoholpolitik som vågar arbeta långsiktigt inom EU för höjd alkoholskatt, minskade införselkvoter och borttagna subventioner till vinbönderna.

För det första ska Sverige ställa krav på EU om en minskning av införselkvoterna av alkohol. Rimligt vore att införselkvoten av alkohol låg i nivå med införselkvoten av tobak. I dag kan en normalkonsumēt av tobak ta med sig motsvarande ca två månaders förbrukning från utlandet, men alkoholkvoten räcker för normalkonsumtion i två år.

För det andra ska Sverige verka för en märkbar höjning av minimiskatten på alkohol i hela EU. För det tredje ska Sverige arbeta för att avskaffa EUs jordbrukssubventioner, som i dag innebär ett direkt ekonomiskt bidrag till såväl vin- som sprit och ölindustrin.

Förebyggande arbete

Med sänkta priser på alkohol blir det förebyggande arbetet en än mer viktig komponent i den svenska alkoholpolitiken. För att detta arbete ska bedrivas effektivt krävs att man tillvaratar modern forskning om vad som är bra metoder och inte fastnar i det förgångna.

Frågor om alkoholproblem och missbruk måste också komma mycket mer i fokus i samhällsdebatten. I relation till narkotikafrågan och de massiva satsningar som görs mot ett ökat ungdomsmissbruk av droger, får alkoholproblemen i Sverige mycket lite uppmärksamhet. Att öka uppmärksamheten kring debatten, med insatser liknande "Mobilisering mot narkotika" skulle sannolikt öka medvetenheten kring riskerna med en ökad alkoholkonsumtion.

Vi menar att skolan måste ta ett bredare grepp för att främja ungdomars fysiska och psykiska hälsa, gärna i samverkan med andra delar av lokalsamhället som föreningslivet. En betydligt större del av det förebyggande arbetet bör också satsas på kampanjer riktade till föräldrar, något som fått en positiv effekt i Stockholm.

Skärpta straff för alkoholrelaterade brott

Det behövs också en skärpning av straffen för alkoholrelaterade brott, som rattfylla och langning. I dag råder en oförsvarbart stor skillnad mellan straffsatserna för dessa brott och narkotikabrott – en tydlig signal om att samhället inte ser lika allvarligt på alkoholrelaterade brott.

Systembolaget och restauranger med serveringstillstånd ska ha monopol på försäljning av alla drycker starkare än folköl. Att förvara sådana drycker i alla andra typer av affärslokaler ska vara straffbart.

En viktig åtgärd för att minska missbruket bland ungdomar under 18 år handlar om att stoppa den illegala försäljningen av folköl i butiker. Bevisprovokation bör tillåtas för att avslöja dem som bryter mot detta.

Reservation av Désirée Pethrus Engström (kd) har följande lydelse.

1. Socialtjänstnämnden tillstyrker i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföras följande.

Idag har vi en alkoholsituation som ser ut som vid slutet av 1800- talet då alkoholen flödade och då de flesta av våra nykterhetsrörelser startade för att bjuda motstånd mot den negativa utvecklingen för individer, familjer och samhälle.

Väldet ökar med alkoholen och ger ökade skadeeffekter i samhället och allt bör göras för att stävja den negativa utvecklingen istället för att öka skadeverkningarna med en sänkt alkoholskatt.

Det är uppseendeväckande att utredningen lägger fram förslaget om skattesänkning trots den väldokumenterade bedömningen att en sådan åtgärd får negativa effekter för totalkonsumtionen och därmed för folkhälsan på längre sikt. Erfarenheterna från Finland är också entydiga på denna punkt. Riskerna för en försämrad folkhälsa är större vid en skattesänkning än vid en bibehållen skattenivå. I Europa är nu tendensen att man höjer alkoholskatten varför en sänkning nu skulle innebära att Sverige är på väg att lämna sin restriktiva alkoholpolitik. Detta innebär ökat lidande för befolkningen och därmed ökade kostnader för kommuner och landsting. Det är dock glädjande att utredningen inte vidhållit sitt förslag om skattesänkning också på spritdrycker.

Enligt Stockholms universitet finns vissa tecken på att resandeförseln nu minskar varför en skattesänkning framstår som än mer felaktig.

Det är trots allt inte rimligt med de mängder alkohol som idag tillåts tas över gränsen. Tullen har fått en svår uppgift att ta reda på om en persons hundratals vinflaskor ska vara för en privat fest, ska försäljas eller konsumeras av den som för in varorna. Därför bör Sverige återgå till de begränsade införselkvoter som tidigare fanns.

Genom att genomföra de övriga förslag utredningen kommit fram till vidtar samhället de åtgärder som är nödvändiga för att möta den illegala hanteringen av alkoholen. Ökningen av åldersgränsen till 20 år kan säkert komma att uppfattas som missriktad men det är väl känt att alkoholkonsumtionen omkring 18-årsåldern utvecklats på ett alarmerande sätt. Staden borde på detta område kräva att försäljningstillstånd för folköl i butiker återinförs. Som UNF m.fl. visat är kontrollen oerhört dålig i många butiker.

Särskilt uttalande gjordes av Margareta Olofsson m.fl. (v) enligt följande.

Enligt forskningen är åldersgränser för inköp av alkoholdrycker en av de mest effektiva åtgärderna för att minimera alkoholkonsumtionen. Det har också visat sig att ungdomar som ofta går på restaurang är en särskild riskgrupp för storkonsumtion av alkohol. Många ungdomar under 18 år dricker folköl, som ofta köps av något äldre kamrater. Utifrån en alkoholpolitisk bakgrund är därför en höjd åldersgräns för inköp på restaurang och för inköp av folköl motiverad men svår att försvara då myndighetsåldern är 18 år. Ett sätt att minska ungdomars alkoholdrickande på restauranger är att öka antalet alkoholfria mötes- och nöjesplatser för ungdomar 15-20 år.

Särskilt uttalande gjordes av Monika Lindh m.fl. (s) enligt följande.

Vi instämmer *i huvudsak* i förvaltningens förslag till remissvar. Dock finns en frågeställning som vi vid dagens sammanträde lämnar obesvarad från socialdemokraternas sida:

I fråga om sänkning av alkoholskatt tar vi inte ställning. Anledningen är att ett socialpolitiskt program, där alkoholskattefrågan ingår, kommer att beslutas om i vår arbetarekommuns representantskap inom en vecka, från dagens sammanträde i socialtjänstnämnden. Vi avvaktar den diskussionen och de beslut som fattas i frågan. I ärendets fortsatta hantering i kommunstyrelsen återkommer vi med vår inställning i denna del.

Sammanfattning 2005:25**Inledning**

Anskaffningen av alkoholdrycker fortsätter att öka i Sverige främst till följd av den ökade införseln av alkohol. Alkoholinförselutredningen har fått i uppdrag att följa utvecklingen när det gäller införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige och föreslå de åtgärder som kan behövas för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning skapar.

Uppdraget

I föreliggande slutbetänkande redovisar utredningen en viss ytterligare kartläggning av anskaffningen av alkoholdrycker som främst avser tiden efter delbetänkandet och ger en kort beskrivning av vissa aspekter av svenska folkets dryckesmönster. Även utvecklingen av vissa problem relaterade till alkohol, främst uppgifter som framkommit efter delbetänkandet, tas upp. Utredningen behandlar vidare åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen och dess negativa konsekvenser, främst genom insatser inom det alkoholförebyggande området. Även frågor om folköl, servering och tillsyn enligt alkohollagen behandlas i detta betänkande.

Kartläggning*Anskaffning av alkoholdrycker*

Anskaffningen, och därmed sannolikt konsumtionen, av alkoholdrycker ökade under år 2004 med ca 2 procent till ca 10,5 liter ren alkohol (per invånare 15 år och äldre) jämfört med år 2003. Under de senaste 10 åren har anskaffningen av alkoholdrycker ökat med ca 30 procent. Både den inhemska försäljningen av alkoholdrycker (genom ökad försäljning på Systembolaget och restauranger) och anskaffningen av alkoholdrycker från utlandet ökade under perioden 1996 till 2003. I antal liter var ökningen av den inhemska försäljningen ungefär lika stor som ökningen av den totala mängden oregistrerad alkohol (dvs. främst resandeförsel, smuggling och hemtillverkning), nämligen ca 1 liter ren alkohol vardera. Det var först under år 2004 som den ökade anskaffningen av alkoholdrycker enbart berodde på fortsatt ökad införsel av alkoholdrycker. Den inhemska försäljningen sjönk nämligen för första gången på flera år.

Systembolagets försäljning sjönk med ca 6 procent och folkölsförsäljningen med 14 procent under år 2004 jämfört med år 2003. Resandeförseln ökade med ca 18 procent och smugglingen med uppskattningsvis 29 procent. Den inhemska försäljningen stod för ca 63 procent av den totala anskaffningen av alkoholdrycker, mätt i ren alkohol, vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med år 2003. Anskaffningen av i Sverige oregistrerade alkoholdrycker uppgick således till ca 37 procent år 2004.

Försäljningen på Systembolaget år 2004 minskade för samtliga alkoholdrycker men som allra mest för spritdrycker (-13,4 %). Starkölsförsäljningen sjönk med 4,2 procent och vinförsäljningen med 1,8 procent. Resandeförseln ökade som mest för spritdrycker (+ ca 27 %), följt av starköl (+ ca 21 %) och vin (+ ca 5 %). Även den illegala alkoholhandeln – smugglingen – ökade, vilket främst förklarades av ökad ölsmuggling (vidareförsäljning).

Konsumtionsökningen sedan mitten av 1990-talet består för männen till största delen av ökad starköls- och vinkonsumtion, för kvinnorna av ökad vinkonsumtion. Antalet intensivkonsumtionstillfällen har under tidsperioden 1998–2004 ökat med ca 40 procent. Konsumtionen har ökat snabbast i södra Sverige, framför allt i Skåne län.

Alkohol- och drogundersökningar av elever i årskurs 9 visar att konsumtionen bland pojkar minskat under senare år efter kraftiga ökningar under 1990-talet och ökningen bland flickor avstannat. Flickornas årskonsumtion av alkohol är fortfarande år 2004 mindre än pojkarnas, men har under de senaste 15 åren fördubblats. Skillnaden mellan pojkars och flickors konsumtionsnivå har därmed minskat.

Alkoholkonsumtionen i Sverige uppvisar klara månadsvariationer. Svenskarna dricker som mest alkohol och uppvisar flest tillfällen med stora alkoholintag under sommaren (främst juli) och i december.

Alkoholskador

En genomgång av utvecklingen av vissa centrala alkoholrelaterade problem ger ingen entydig bild. Den nedåtgående trend i alkoholrelaterad dödlighet (enligt Socialstyrelsens s.k. alkoholin-dex över samtliga kroniska och akuta alkoholrelaterade diagnoser som underliggande eller bi-dragande dödsorsak) har avstannat men har inte ersatts av någon ökning i landet som helhet. Däremot uppvisar de sydligaste länen – Skåne, Blekinge och Kronoberg – öknings-trender av alkoholrelaterad dödlighet med i storleksordningen 40 procent från perioden 1987–1990 till perioden 1999–2002. Med tanke på att konsumtionen ökat även i andra delar av Sverige, men sannolikt inte ännu i samma utsträckning som i södra Sverige, finns det en uppenbar risk för att en utveckling liknande den i Sydsverige kommer att inträffa även i andra delar av landet.

Den dödsorsak som har den mest välbelagda kopplingen till totalkonsumtionen av alkohol är kronisk leversjukdom (främst skrumplever) som underliggande dödsorsak. Den nedåtgående trend som denna indikator uppvisade från 1990 till 1996, under en period med relativt stabil konsumtionsnivå, har brutits och ersatts med en uppåtgående. Antalet dödsfall var under åren 2001–2002 ca 14 procent högre än under åren 1997–1998. När det gäller antalet döda i alkohol-specifik leversjukdom, dvs. dödsfall i kronisk leversjukdom där alkohol uttryckligen är angiven som orsak, var ökningen för samma period ca 20 procent.

Flera mått på vård för somatiska komplikationer orsakade av alkohol visar också på öknings-trender under senare år. Antal kvinnor som vårdats inom slutenvården med somatisk alkoholdiagnos som huvuddiagnos ökade med 25 procent från 1997 till 2002. För männen har ökningen varit 14 procent. Stockholms Beroendecentrum tar regelbundet fram uppgifter om omfattningen av den slutna och öppna beroendevården inom Stockholms län. Fördelen med dessa data är att de är mer aktuella i tiden. De visar på betydande öknings-trender av antalet patienter inom den slutna sjukhusvården med leversjukdomar och pankreatit efter år 2000. Även antalet patienter med leversjukdomar inom den öppna sjukhusvården i Stockholms län visar öknings-trender. Ökningarna från 2000 till 2003/2004 uppgår till i storleksordningen 20–30 procent.

Akuta skador i form av alkoholförgiftningar uppvisar ingen ökning under senare år i antal dödsfall om både underliggande och bidragande dödsorsak inkluderas, snarare en viss minskning. Inom den slutna sjukhusvården har antalet fall av alkoholförgiftning ökat med ca 30 procent för kvinnorna och med ca 15 procent för männen från 1997–98 till år 2002. Framför allt har ökningen varit stor bland de yngre (15–19-åringar). Från 1987 till 2001 tredubblades antalet fall av alkoholförgiftningar bland pojkarna (15–19 år gamla) och fyrdubblades bland flickorna. I början av 2000-talet var det fler flickor än pojkar som vårdades för alkoholförgiftning.

Olika indikatorer på rattfylleri pekar på en sannolik ökning av denna typ av brott under de senaste åren. Indikatorerna har dock sina begränsningar varför en viss försiktighet bör iakttas vid tolkningen av dem.

De polisanmälda våldsbrotten har, efter några år av stabil nivå, ökat fr.o.m. år 2002. Ökningen gäller för, i stort sett, alla kategorier av misshandelsbrott. Sammantaget tyder utvecklingen av de olika indikatorerna på att det faktiska våldet ökat under senare år. Den ökade alkoholkonsumtionen anses vara en viktig bidragande orsak.

Överväganden och förslag

Arbetet inom EU

Sverige har träffat en överenskommelse med de övriga nordiska länderna om att kräva att EU skall höja minimiskatterna på alkoholdrycker, avskaffa nollskattesatsen på vin och öka skatten på alkoholisk/blanddrycker. Överenskommelsen innehåller också krav på att de indikativa nivåerna skall halveras och förändras från att vara indikativa till att bli faktiska kvoter för införsel. De nordiska länderna har också kommit överens om att verka för att kommissionen tar fram en så konkret alkoholstrategi som möjligt. Vi anser att Sverige bör bygga vidare på den plattform som lagts genom detta nordiska samarbete för att skapa allianser även med nordeuropeiska och baltiska länder. Sverige måste också enligt vår mening ytterligare intensifiera arbetet, främst inom EU, med att lyfta fram de folkhälsomässiga konsekvenserna av olika åtgärder i samtliga relevanta sammanhang. Det är härvid viktigt att informera om alkoholskattens betydelse som instrument för att påverka alkoholkonsumtionen.

Tillgänglighets- och prisinstrumentet

Detaljhandelsmonopolet är av stor vikt för att garantera att alkohol säljs med socialt ansvar där upprätthållandet av åldersgränsen är en väsentlig uppgift. En viktig del i den svenska alkoholpolitiken är att verka för alkoholfria ungdomsår. Många unga män och kvinnor dricker alkohol på restaurang. För att minska alkoholkonsumtionen bland unga föreslår vi därför en höjning av åldersgränsen för servering av spritdrycker, vin och starköl till 20 år. Barn och ungdomar dricker folköl. För att minska tillgängligheten till denna dryck föreslår vi att även åldersgränsen för inköp och servering av folköl höjs till 20 år.

För att bryta mönstret med ökad resandeförsel och minskad inhemsk försäljning, och också för att minska incitamentet för den illegala handeln med alkoholdrycker måste man för att bibehålla den svenska alkoholpolitikens legitimitet även sänka skatten på öl, vin och andra jästa drycker. Vi föreslår därför en sänkning av denna skatt med 30 procent.

Blandade drycker med söt smak, färgglada etiketter, färgglatt innehåll och avsaknad av tydlig alkoholsmak marknadsförs med särskild inriktning mot ungdomar. Dessa drycker beskattas som sprit, vin, öl eller som andra jästa drycker än öl eller vin. Vi föreslår att en särskild skatt till förmån för alkoholförebyggande åtgärder införs på dessa drycker som skulle innebära att den totala skatten blir lika hög för alla dessa drycker oberoende av vilken skattesats de i övrigt beskattas enligt.

Organisation av det alkoholförebyggande arbetet

Vi föreslår att den verksamhet som Alkoholkommittén och den nationella narkotikasamordnaren nu bedriver i framtiden skall anförtros en nationell alkohol- och narkotikasamordnare. Statens folkhälsoinstitut förstärks med sex regionala kompetenscentrum för att bistå kommunerna med utbildning och stöd när det gäller preventionsmetoder m.m. Uppbyggnaden av de regionala centrumen skall ledas av den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren i samarbete med Statens folkhälsoinstitut. Under denna tid skall länsamordnare vara en viktig länk mellan den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren och kommunerna.

Lokalt förebyggande arbete

I den situation som nu råder, med ökande alkoholkonsumtion, är det viktigt att utveckla det lokalt alkoholförebyggande arbetet och detta måste vara en långsiktig satsning som integrerar arbetet i den ordinarie verksamheten i kommunerna. Vi föreslår därför att de regionala kompetenscentrumen skall svara för utbildning av personal, spridning av bra metoder för kartläggningar av alkoholkonsumtionen och för olika hälsofrämjande och förebyggande insatser. De skall vidare aktivt verka för att kommunerna har en bra, politiskt förankrad, lokal alkoholpolicy och att denna inkluderar olika insatser för att begränsa tillgänglighet och kontrollera att gällande lagar och bestämmelser följs. Under den tid uppbyggnaden av de regionala centrumen pågår skall den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren svara för detta arbete.

Insatser riktade till barn, ungdomar och unga vuxna

Förebyggande arbete gentemot barn, ungdomar och unga vuxna är ett väsentligt område och det är viktigt att det arbete som påbörjats och som baseras på vetenskapliga belägg får fortsätta. Den utbyggnad av prevention som baseras på sådana grunder behöver också kraftigt förstärkas, bl.a. genom fortbildning. Vi anser att detta arbete bör ske inom ramen för de sex regionala kompetenscentrum som vi föreslagit skall bildas och en viktig uppgift för dessa centrum är att förankra behovet av förebyggande arbete hos beslutsfattare och tjänstemän i kommunerna. Det är också väsentligt att man utnyttjar sådant arbete där någon utvärdering inte ännu är färdig men som tyder på goda resultat.

Sekundärprevention inom sjukvården m.m.

Sekundärprevention är ett centralt område för att förebygga riskfyllt alkoholbruk i framtiden eftersom starkt vetenskapligt stöd redan finns för sådana insatser inom vissa områden. Vi anser att den satsning på utbildning i sekundärprevention (tidiga insatser) av personal inom sjukvården som påbörjats skall fortsätta och intensifieras. Resurser skall avsättas för ett nationellt demon-

strationsprojekt som syftar till att visa på de möjligheter som finns att arbeta med sekundärprevention. Utbildning i sekundärprevention inom sjukvården är ett ansvar för landstingen men den nationella satsning som påbörjats måste fortsätta. Det nationella ansvaret kan i framtiden övergå till den nationella alkohol och narkotikasamordnaren och därefter till Statens folkhälsoinstitut.

Alkohol- och drogförebyggande insatser inom arbetslivet.

Arbetslivet är en viktig arena för alkohol- och drogförebyggande arbete. De regionala kompetenscentrumen, och under deras uppbyggnadstid den nationella alkohol- och narkotikasamordnaren, skall få i uppdrag att arbeta för detta. Vi föreslår också att resurser skall avsättas för att förstärka kompetensen hos försäkringskassans handläggare när det gäller alkohol- och drogfrågor.

Information/ upplysning på nationell nivå

Vi föreslår att en vecka varje år skall ägnas särskilt åt gemensamma informationsinsatser om alkohol med deltagande av myndigheter, frivillig- och branschorganisationer m.fl. för att förstärka effekten av befintlig information. På sikt bör den föreslagna veckan också kunna bli en del av ett nordiskt samarbete för att ytterligare utveckla en gemensam nordisk syn på alkoholfrågan. Vi anser också att informationsinsatser i framtiden även bör riktas till bredare grupper av alkoholkonsumenter än enbart ungdomar och unga vuxna (18–25-åringar).

Alkohol och trafik

Vi föreslår att det i Sverige skall genomföras två miljoner alkoholutandningsprov per år. Slumpmässiga kontroller av nykterheten för att förebygga rattfylleribrott skall prioriteras. För att effektivisera detta arbete föreslår vi att regeringen skyndsamt utreder möjligheterna att låta även anställda vid Tullverket och Kustbevakningen genomföra sådana prov. Vi anser också att det är viktigt att genomföra attitydpåverkande informationsinsatser inom detta område även till andra grupper än unga vuxna och föreslår därför att Vägverket ges i uppdrag att ta fram underlag för att genomföra sådana insatser.

Frivilligorganisationer

I rådande situation med ökande alkoholkonsumtion är det nödvändigt att mobilisera alla möjliga krafter för att kunna stoppa och vända den pågående utvecklingen. En viktig kraft är härvid frivilligorganisationerna. Vi anser att det är av stor betydelse att utveckla möjligheterna till förebyggande arbete genom organisationer som når ut till ungdomar genom annan ordinarie verksamhet, t.ex. idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningar och scoutrörelsen. Intäkter från den särskilda skatt på blandade drycker som vi föreslagit skall därför utgå till frivilligorganisationer för alkoholförebyggande arbete. Vi anser vidare att det är av största vikt att kommunerna arbetar aktivt för att tillsammans med det lokala föreningslivet skapa alkoholfria mötesplatser, främst för ungdomar.

Folköl

Vi föreslår en skärpning av bestämmelsen om en kommuns skyldighet att ingripa då butiker inte följt reglerna om försäljning av folköl. Vidare föreslår vi att det skall vara möjligt att meddela en butik försäljningsförbud även då den inte följt övriga centrala regler i alkohollagen, t.ex. genom illegal försäljning av andra alkoholdrycker än folköl. Brott mot skyldigheten för en butik eller ett serveringsställe att till kommunen anmäla sin avsikt att sälja eller servera folköl skall kriminaliseras som olovlig dryckeshantering.

Servering

För att minska tillgängligheten till alkoholdrycker föreslår vi att den senaste serveringstiden skall vara kl. 03.00, att kommunerna inte skall ha möjlighet att tillåta servering av alkoholdrycker efter denna tidpunkt och att utrymningstiden skall förlängas till en timme. Normaltiden för servering skall dock fortfarande vara mellan kl. 11.00 och kl. 01.00. För att säkerställa att de som har ser-

veringstillstånd har tillräckliga kunskaper om alkohollagen bör man enligt vår mening införa ett krav på examination för att serveringstillstånd skall kunna beviljas. Vi föreslår därför att Statens folkhälsoinstitut får i uppdrag att ta fram ett underlag för examination. De regionala tillsynsorganen måste arbeta aktivt för att stötta kommunerna i frågan om serveringstillstånd och arbetet med att utveckla metoder och utbildning avseende ansvarsfull alkoholhantering måste fortsätta och intensifieras.

Tillsyn enligt alkohollagen

Vi anser att det är viktigt att årliga tillsynsbesök genomförs på samtliga serveringsställen och i alla butiker som säljer folköl. Statens folkhälsoinstitut skall därför få uppdraget att genom allmänna råd, eller på annat sätt rekommendationer, föreskriva detta. Institutet bör också få i uppdrag att utveckla metoder för tillsyn när det gäller ekonomisk skötsamhet och folköl. De regionala tillsynsorganen, enligt vårt förslag de regionala kompetenscentrumen, måste enligt vår mening ytterligare intensifiera arbetet med att genom råd och stöd få kommunerna att förbättra tillsynsarbetet enligt alkohollagen. Vi föreslår också att tillsynsansvaret beträffande reglerna om gåvoförbud och varuprover skall flyttas från Konsumentverket till Skatteverket. Vi anser att det är av största vikt att det förslag som Tillsynsutredningen lagt fram om möjligheter till sanktioner mot de kommuner som inte sköter sitt tillsynsuppdrag på ett tillfredsställande sätt genomförs.

Forskning

När de traditionella alkoholpolitiska medlen förlorar en stor del av sin betydelse måste man enligt vår mening utveckla andra metoder för att förebygga alkoholproblem. Vi föreslår därför att man genomför betydande satsningar på olika former av preventionsforskning. Sådan forskning bör enligt vår mening fokuseras på barn, ungdomar och unga vuxna. Lokal prevention, alkoholförebyggande insatser inom arbetslivet och forskning om möjligheten att använda sekundärpreventiva metoder inom social-tjänsten och olika delar av sjukvården bör också komma i blickpunkten.

Konsekvenser

Den föreslagna sänkningen av skatten kommer att medföra en minskning av skatteintäkterna men storleken på dessa beror på hur stor försäljningsökningen på Systembolaget och restaurangerna blir. Vi menar att denna intäktsminskning måste ställas mot alternativet att inte vidta några förändringar av skatterna vilket i framtiden kommer att leda till minskade skatteintäkter och svårigheter att få gehör för alkoholpolitiken hos medborgarna.

De regionala kompetenscentrum som vi föreslagit måste i framtiden vara ett av statens viktigaste bidrag för att minska de skadliga verkningarna av alkoholbruk. Kostnaderna för dessa måste rymmas inom dagens anslag för alkoholpreventiva åtgärder. Våra förslag om medel för forskning och anslag till frivillig-organisationer skall betalas genom den föreslagna särskilda skatten på blandade drycker.

Butikernas försäljning av folköl och restaurangernas servering av alkoholdrycker kan komma att minska på grund av vårt förslag att höja åldersgränserna för försäljning av folköl och servering av alkoholdrycker från 18 till 20 år. Även förslaget om förbud mot servering av alkoholdrycker efter kl. 03.00 kan leda till minskad försäljning.